

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΕΣΤΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 1876

Ηρώνας

Διδάσκαλος

Μίμος

Μετάφραση (και σχόλια): Γ. Ν. Πολίτης

Εικονογραφημένη Εστία, Αθήνα

τμ. 33, τχ. 6 (1892), σ. 89-94

ΕΚ ΤΩΝ ΜΙΜΙΑΜΒΩΝ ΤΟΥ ΗΡΩΝΔΟΥ

Ὅτε ἐδημοσιεύθη ἡ «Ἀθηναίων Πολιτεία» τοῦ Ἀριστοτέλους ἀνηγγέλθη συγχρόνως καὶ ἡ ἀνακάλυψις ἐν παύροις τοῦ Βρετανικοῦ μουσείου καὶ ἄλλων ἀποσπαράματων κλασσικῶν Ἑλλήνων συγγραφέων. Ἐν αὐτοῖς δέ, ἐκδοθεῖσι κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον πανομοιότυπως ὑπὸ τοῦ ἐκδότου τῆς Ἀθηναίων Πολιτείας κ. F. G. Kenyon, τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν οἱ μίμοι τοῦ Ἡρώδη ἢ Ἡρώδα ἢ Ἡρώδου. Τοῦ ποιητοῦ τούτου, οὐ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν, ἐσφίζοντο μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ παπύρου δέκα μόνον ὀλιγόστιχα ἀποσπάσματα, ἐξ ὧν παντελῶς ἀδύνατον ἦτο νὰ διαγνωσθῇ ὁ ποιητικὸς χαρακτήρ αὐτοῦ καὶ ὁ χρόνος καθ' ὃν ἤκμαζε. Νῦν ὅμως ἐκ τῶν εὐρεθέντων ὀκτώ μίμων, ὧν τρεῖς σχεδὸν ἀκέραιοι, οὐ μόνον σαφῶς μανθάνομεν ὅσοιόν τι ἦτο τὸ ποιητικὸν εἶδος τῶν μίμων, ἀλλὰ καὶ βλέπομεν ἐκτυλισσομένης πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν σκηνὰς τοῦ ἰδωτικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ, σκηνὰς πλήρης ζωῆς καὶ δυνάμεως, διότι εἶναι πιστῶς ἀντιγεγραμμένα: ἐκ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου καὶ ἐλέγχουσι βαθεῖαν παρατήρησιν τῶν φαινομένων τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.

Ὅπως παράσχωμεν δείγματα τῆς ποιητικῆς τέχνης τοῦ Ἡρώδου, δημοσιεύομεν ὧδε ἕμμετρον μετάφρασιν τοῦ πληρεστάτου τῶν μίμων αὐτοῦ, τοῦ τρίτου, παραλαβόντες μετὰ τινῶν ἐρμηνευτικῶν σημειώσεων ἐξ ἐκδόσεως τοῦ Ἡρώδου, ἣν παρασκευάζει ἡ συνεργάτης ἡμῶν κ. Ν. Γ. Πολίτης.

Δ Ι Δ Α Σ Κ Α Λ Ο Σ

ΤΑ ΤΟΥ ΜΙΜΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

- Μητροτίμη, μήτηρ τοῦ Κότταλου.
 Κότταλος, παῖς.
 Λαμπρίσκος, διδάσκαλος.
 Ἐθίης, }
 Κόκκαλος, } μθηταί, κωφὰ πρόσωπα.
 Φίλλος, }

Μητροτίμη

- Ἔτσι νὰ σοῦ χαρίζουν τὴν ζωὴν, Λαμπρίσκε,
 καὶ νὰ σοῦ δίνουν ὅ τι ἀγαπᾶς αἱ Μοῦσαι,
 αὐτοῦ τοῦ προκομιμένου τίναξε τὴν ὄραχιν
 ὡς ποῦ νάρθη ἔς τὰ δόντια ἢ κακὴ ψυχὴ του.
 5 Μοῦ ῥύμαξε τῆς ἄμοιρης τὰ κεραμίδια
 μὲ τὰ λιθάρια. Δὲν τὸν φτάνουν, δάσκαλέ μου,
 τὰ κότσια πλέον, κα' ἄλλα συφορὰ θὰ μ' εὔρη
 χειρότερη. Ποῦ εἶναι τοῦ σκολειοῦ ἢ θύρα —
 καὶ τοῦ μινδὸς ἢ ἔρημ ἢ στερνὴν, ποῦ πρόπει
 10 γὰ νὰ πλερώσω, καὶ ἂν χύσω μαῦρα δάκρυα —
 καλὰ καλὰ δὲν ξεύρει ποῦ μαζεύοντ' ὄμως
 ἢ σάρα καὶ ἢ μάρα γὰ νὰ παίζουν, ξεύρει
 πολὺ καλὰ νὰ δείξῃ ἔς ὅποιον τὸν ῥωτίσῃ.
 Κ' ἢ δόλια ἢ πλάκα, ποῦ ν' ἀλείφω κάθε μῖνα
 15 βαργέστισα μὲ τὸ κερί, ἔμπροσ ἔς τὸ πεζοῦλι.

Στ. 6. μὲ τὰ λιθάρια.] Τὸ κείμενον ἔχει «χαλκίνδα παίζων.» Πῶς ἐπαίξετο τὸ παιγνίδιον τοῦτο εἶναι ἄγνωστον, πάντως ὅμως εἶναι διάφορον τοῦ χαλκισμοῦ, συνισταμένου εἰς τὴν ταχεῖαν περιστροφὴν χαλκοῦ νομίσματος καὶ εἰς τὴν ἀφινιδίαν διὰ τοῦ δακτύλου παρακλώσειν τῆς στροφῆς (Πολυδ. Θ, 116).

Στ. 9—10. Οἱ δύο οὗτοι στίχοι εἶναι κατὰ παρένθεσιν. Ἡ γραία, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ σκολείου, ἐνθυμῆται τὴν τριακοστὴν τοῦ μινδὸς (καὶ τριηκκας ἢ πικρὴ), κατὰ τὴν ὁποίαν ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ τὰ διδάκτρα.

στ. 10 καὶ ἂν χύσω κτλ.] Τὸ κείμενον ἔχει «κῆν τὰ Νανναχοῦ κλαυσο.» Τὸ ἡμιστίχον τοῦτο τοῦ Ἡρώδου παρέλαβε καὶ ὁ παρομοιογράφος Ζηγνόβιος (Σ', 10), ἐρμηνεύων τὴν παροιμίαν «τὰ Ναννάκου», λεγομένην «ἐπὶ τῶν πολλῶν θρηγούντων.» Διότι ὁ Νάννακος ἐμυθολογεῖτο ὅτι ἦτο παλαιώτατος βασιλεὺς τῶν Φρυγῶν, ὅστις προεβίβη τὸν ἐπὶ Δευκαλιόνος κατακλυσμὸν συνήγαγε πάντας εἰς τοὺς νιούς καὶ μετὰ δακρύων ἰκέτευε. — Ὁ Ἀγγλος ἐκδόστης Rutherford ἐσφαλμένως εἰκάζει ὅτι ἀπὸ τοῦ στίχου τούτου ὀμιλεῖ ὁ Κότταλος, ὅθεν ἀποπάτατα τὸ κατοπτρῶς «τῆν γ' ἐμὴν παίστρον» μεταβάλλει εἰς «τῆν γ' ἐμὴν παίστρον».

στ. 12 ἢ σάρα καὶ ἢ μάρα.] Τὸ κείμενον ἔχει «οἰτε

προυνικαὶ καὶ δραπέται», ἐννοοῦν ἀνθρώπους τῆς ἐσχάτης κοινωνικῆς ὑποστάθμης. Προῦνικος ἢ προύνικος εἶναι ὁ ἀχθοφόρος, ἢ κατ' ἄλλους ὁ ἀκόλαστος, ὁ ὑβριστής· δραπέται δ' ἐλέγοντο ἰδίως οἱ κακοὶ δούλοι, οἱ δραπετεύοντες ἐκ τῶν οἰκῶν τῶν κυρίων των.

γὰ νὰ παίζου.] Ὁ Ἡρώδης μεταχειρίζεται ἄγνωστον τῶος λέξιν, παίστρον, ἣν πολλοὶ παρενόησαν. Ἄλλ' αὕτη, ἐκ τοῦ παίζω παραγομένη, κανονικώτατα δ' ἐσχηματισμένη (πρὸβλ. παλαίστρα, ὀρχήστρα κλπ.) σημαίνει ἀναμφισβητήτως τόπον, ἐν ᾧ παίζουσι.

στ. 14 κ' ἢ δόλια ἢ πλάκα.] «κῆ μεν ταλινα δελτος.» Ἡ δελτος, ἢ ἄλλως καὶ πινὰξ καὶ πυξίον καλουμένη, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἐκ σιμιστολίθου πλάκα τῶν νῦν μαθητῶν. Ἦτο δὲ πλάξ ἑλληνική, ἣν ἐπέεργον διὰ κηροῦ, ἐφ' οὗ ἐγραφοῦντο τὰ γράμματα.

στ. 15 ἔμπροσ ἔς τὸ πεζοῦλι κτλ.] «πρὸ τῆς γαιμενης του ἐπι τοίχον ἐρμίνος.» Ἐρμίν ἢ ἐρμῖς δὲν εἶναι μόνον ὁ πούς τῆς κλίνης, ὡς τινες υπέθεσαν (ὅπερ ὅμως ἐνταῦθα δὲν θὰ εἶχε τὸν τόπον του, διότι ἡ γαιμενή δὲν ἔχει πόδας), ἀλλὰ πιθανώτατα ἔρεσμα, πρόβολος πλάξ, ἐντεταειρισμένη εἰς τὸν τοίχον ἐπὶ τοιοῦτου ὀ ἐρμίνος ἦτο ἐπέστρωμένη ἢ πενιχρὰ κλίνη τοῦ παιδός. Ἐν Πομπηεῖα σφίζονται οὐκ ὀλίγοι τοιοῦτοι ἐρμίνες.

- ὅπου εἶν' τὸ στορῶμά του τὴν ἔχει πεταμένῃ.
 Τὴν βλέπει σὰν τὸ Χάρο καὶ νὰ μὴν τὴν πιάσῃ
 ἔς τὰ χέρια του νὰ γράψῃ· θὰ τὴν ἀποξύσῃ.
 Τὰ κότσια ὅμως; εὐκολώτερα τὰ βρίσκεις,
 20 ἔς τὰ δίκτυα μπεροδεμμένα καὶ ἔς τοὺς κολοκύθαις,
 ἀπ' τὸ ῥογί μας, πῶχουμε γιὰ κάθε χρεία.
 Κι' οὔτε τὰ ἄλφα ἔμαθε νὰ συλλαβίσῃ,
 ἂν ἄλλος δὲν τοῦ δείξῃ καὶ τοῦ ξαναδείξῃ.
 Τρεῖς μέραις τοῦ δειχνε ὁ μπαμπᾶς του νὰ διαβάσῃ
 25 τ' ὄνομα Μάρων, κι' ὁ χαζὸς αὐτὸς τὸ Μάρων
 τό κανε Σίμων, ὥστε ποῦ εἶπα μὲ τὸν νοῦ μου,
 κουτὴ πῶς εἶμαι, ποῦ γαϊδούρια δὲν τὸν βάνω
 νὰ μοῦ φυλάγῃ, μόνο γράμματα νὰ μάθῃ,
 γιὰ νὰχῶ τάχα ἔς τὰ γεράματα βουίθεια.
 30 Κι' ἂν δὰ τοῦ ποῦμε, εἶτ' ἐγὼ εἶτ' ὁ μπαμπᾶς του
 (ὁ γέρος μου, ποῦ τοῦ πονοῦν κι' αὐτιά καὶ μάτια)
 νὰ εἰπῇ σὰν ὄλα τὰ παιδιὰ κἀνένα στίχο,

στ. 19 εὐκολώτερα τὰ βρίσκεις] Ὁ μὲν πάπυρος ἔχει «ναὶ παρωτεραὶ πολλόν», ὁ δ' Ἀγγλος ἐκδότης Rutherford μεταγράφει «ναὶ ΠΑΡΩ τε καὶ Ἀπολλόν» εἰκάζων ὅτι ἡ λέξις, ἣν διὰ κεφαλαιῶν γραμμάτων γράφει, εἶναι ἐφθαρμένη. Παρέσχε δ' ἀραρυμὴν τὸ χωρίον τοῦτο εἰς περιεργωτάτας εἰκασίας. Ὁ μὲν Herwerden εἰκάζει ὅτι ἐν τῷ ΠΑΡΩ ὑποκρύπτεται τὸ ὄνομα θεοῦ τινος, δὲν ἐδίστασε δὲ νὰ διορθώσῃ «Παφίην» καὶ ἄλλοι δ' ὑποκαθιστῶσι ἄλλα θεῶν ὀνόματα, ὁ μὲν A. Palmer διορθῶν «ναὶ Πατῶρε καὶ Ἀπολλόν», ὁ δὲ S. E. Nabolt «ναὶ Ἡράκλεις τε καὶ Ἀπολλόν»! Ἀλλὰ τὸ παρῶτεραὶ δύναται κάλλιστα νὰ θεωρηθῇ ἕτερος τύπος συγκριτικοῦ τοῦ πάρος, ὡς τὸ παρῶτερος, σημαίνων τὸν πλειότερον ἐμπρὸς κείμενον, τὸν προχειρότερον ὡς δὲ τὸ ἄπλοῦν πάρος, καὶ τὸ συγκριτικὸν παρῶτερος συντάσσεται μετὰ γενικῆς· οἷον «πορρωμοῖο παρῶτερῆ νῆσος» παρ' Ἀπολλών. Ῥόδ. Δ, 982. Λί δορακαλίδες λοιπὸν «παρῶτεραὶ πολλόν... κείνται τῆς ληκυθου», δηλονότι εἶναι προχειρότεροι τῆς ληκυθου, ἥς μεγάλην χρῆσιν γίνεται ἐν τῇ οἰκίᾳ.— Ἀλλ' ὅμως πιθανωτάτη φαίνεται ἡ εἰκασία τῶν Hicks, Jackson, Walter, Headlam καὶ Herbert Richards, διορθούντων «λιπαρῶτεραὶ». Τὴν δ' εἰκασίαν ταύτην ἐνισχύει ἡ ἀρχαία παροιμία «λιπαρῶτερος ληκυθου» (παρὰ Διογεν. Σ' 31). Οὕτως εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς δέλτου ἀντιτίθεται ἡ πολλὴ χρῆσις τῶν δορακαλίδων (ἀστραγάλων), αἵτινες τούτου ἕνεκα κατέστησαν λιπαρῶτεροι τῆς ληκυθου, τοῦ ἐλαιοδόχου ἀγγείου, ὅπου ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ῥογί ἢ λαδικὸ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων. «Ὅθεν προτιμωμένης τῆς γραφῆς ταύτης ὁ στίχος πρέπει νὰ μεταφρασθῇ οὕτω: «Τὰ κότσια ὅμως; Τὰ ἔχει πλέον λιγυόμενα.»

στ. 20 ἔς τοὺς κολοκύθαις] «ἐν τῆσι φύσῃς». Ὁ σύζυγος τῆς Μητροτίμης εἶναι προδήλως ἄλιεύς, καὶ δὲ φύσαι (φούσαις) εἶναι ὄργανον ἄλιευτικόν, τοῦ ὁποίου ἀντιστοιχοῦν εἰς αὐτὸν μόνος τὰς κολοκύθας τῶν σημερινῶν ἄλιέων.

στ. 21 ἀπ' τὸ ῥογί μας] «τῆς ληκυθου ἡμεῶν.» Ὁ Rutherford ὑπερπηθῶν τὰ κρότατα ὄρα τῆς κριτικῆς ἐλευθερίας διορθώνει: «καὶ τῇ κύβω», ὑποβάλλων εἰς τὸν Ἡρώδαν τὴν ἰδέαν, ὅτι οἱ ἀστράγαλοι τοῦ ἀτάκτου παιδὸς εὕρισκοντο ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ γύτῃ.

στ. 22 Κι' οὔτε τὸ ἄλφα κλπ.] «εἰσίσταται ὁ οὐδ ἄλφα συλλαβὴν γνῶναι.» Ὁ Herwerden θεωρεῖ τὸν στίχον ἀκατανόητον, καὶ διορθώνει: «ἄλλ' οὐδὲ συλλαβὴν γνῶναι» ἢ «ἄλφ' οὐδὲ συλλαβὴν γνῶναι» ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Rutherford, ὑποθέτων βεβλαμμένον τὸν στίχον, γράφει

«συλλαβῶν» ἀντὶ συλλαβῆν. Τοῦτο δὲ βεβαίως ἐπειδὴ δὲν θεωροῦσι συλλαβὴν τὸ ἄλφα, διότι ἄλλως περιττὴ θὰ ἦτο πᾶσα διόρθωσις. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἀπλᾶ φωνήεντα δὲν ἀποτελοῦσι συλλαβὴν; ἀκριβῶς διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι αἱ μονογράμματοι συλλαβᾶὶ δὲν λέγονται καταχρηστικῶς συλλαβᾶὶ γράφει πολλὰ ὁ παλαιὸς σχολιαστὴς τῆς Γραμματικῆς Διονυσίου τοῦ Θρακῆ, ἐπιλέγων: «Οὕτως οὖν καὶ τὰς μονογράμματος συλλαβὰς οὐ δίκαιόν ἐστίν ἀποθεῖσθαι τῆς συγγενείας τῶν συλλαβῶν.» (Bekker, An. gr. s. 820). Ὁ Ἡρώδης ἴσα ἴσα θέλει νὰ δείξῃ ὅτι ὁ παῖς ἀγνοεῖ καὶ τὸν ἀπλούστατον τῆς συλλαβῆς τύπον, τὴν συλλαβὴν ἄλφα.

στ. 25 Μάρων] Παράδοξος ὁ Ἀγγλος ἐκδότης Kenyon παραδέχεται, ἂν καὶ μετὰ τινῶν ἐπιφυλάξεων ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ῥωμαίου ποιητοῦ Βιργιλίου Μάρωνος. Ἄν δὲ τοῦτο ἦτο ὀρθόν, ὁ Ἡρώδης, ὅστις κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην ἤκμαζεν ἐπὶ Πτολεμαίῳ τοῦ Εὐεργέτου, (246—224 π. Χ.), πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ποιητὴς τοῦ Α' αἰῶνος μ.Χ. Ἡ γνώμη ὅμως αὕτη, προϋποθέτουσα πλὴν ἄλλων ὅτι λίαν ἐνωρίς ὁ Βιργίλιος (ἐν μεταφράσει βεβαίως) ἀντικατέστησε τὴν ἐν τοῖς σχολείοις ἀναγνώστων τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν, φαίνεται παντελῶς ἀβάσιμος. Ὁ Μάρων, καὶ ὅπ' ἄλλων ποιητῶν μνημονευόμενος εἶναι δαίμων τῶν τῶν περὶ τὸν Διόνυσον, υἱὸς τοῦ Διονύσου ἢ τοῦ Σειληνοῦ ἢ ἱερεὺς τοῦ Διονύσου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὄνομα δὲν ἦτο σύνθετον, ὁ παῖς συλλαβίζων ἀντικατέστησε τὸ ἄγνωστον διὰ τοῦ κοινοτάτου ὀνόματος τοῦ Σίμωνος. Οὕτ' ἀπίθανον δὲ φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα Μάρων ἐδίδετο ἐν τοῖς πρώτοις εἰς τοὺς παῖδας ὡς παράδειγμα πρὸς συλλαβισμόν. Τοῦτο δὲ συνάγεται ἐκ τῆς μεθόδου τοῦ συλλαβισμοῦ, ἣν δεῖκναι τὸ ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας ἕστρονον, ὅπου ἐδημοσιεύθη ἐν Φιλίστρῳ (τ. Δ' σ. 327) κατὰ ταύτην ὡς βᾶσις τοῦ συλλαβισμοῦ ἐλαμβάνοντο τὰ φωνήεντα, διδασκομένου τοῦ συνδυασμοῦ αὐτῶν μετὰ τοῦ ρ καὶ τῶν ἄλλων συμφώνων (οἷον αρ, βαρ, γαρ, δαρ κλπ.) ἐν ᾧ τούταντιόν ἢ μέθοδος τοῦ συλλαβισμοῦ ἐν τῇ γραμματικῇ τραγῳδίᾳ τοῦ Καλλίου (παρ' Ἀθην. Γ, 453 c.) βᾶσιν ἔχει τὰ σύμφωνα (οἷον βα, βε, βη, κλπ. γα, γε, γη, κλπ.).

στ. 29 ἔς τὰ γεράματα] «δοκεῖς ἀρωγον τῆς αωριῆς εἶσιν». Τὸ ἀωριῆς παρέσχε πολλὰ πράγματα εἰς τοὺς κριτικούς, ὧν τινες προτείνουσιν νὰ διορθωθῇ εἰς «τῆσιν ἀπορίης». Ἀλλ' ἀφορία ἐνταῦθα δὲν εἶναι ὁ πρόωρος χρόνος, ἢ ἡ βλαβὴ νύξ, ἀλλ' ἡ κακὴ ὥρα, τὸ γῆρας· καὶ ἡ σημασία αὕτη πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς τὰ λεξικά.

στ. 32. σὰν ὄλα τὰ παιδιὰ κλπ.] «ρησιν οἷα παιδι-

ἐκεῖ εἶναι ποῦ τὸν ἄνεμο κουβάρι κάνει·
 35 «Ἀπόλλωνά μου κυνηγέ» μωρέ, τοῦ λέγω,
 αὐτὸ κ' ἡ μάμμη, ποῦ εἶναι ἀγοράμματα, τὸ ξέρει,
 κ' ὄλοι οἱ βαστάζου· κ' ἂν τοῦ εἶποῦμε παραπάνω
 κανένα λόγο, τοῦ σπιτιοῦ μας τὸ κατώφλι
 τρεῖς μέραις κάνει νὰ πατήσῃ, καὶ τῆ μάμμη
 40 (μὰ γρηὰ γυναῖκα καὶ φτωχὴ) τὴ βασανίζει,
 ἢ σκαρφαλώνει καὶ τὸ δῶμα ἀδρασκελίζει
 καὶ κάθεται σὰν τὴ μαῖμου καὶ κάτω σκύβει·
 τὰ ἦπατά μου κόβονται τῆς κακομοίρας
 ὅταν τὸν βλέπω· ὄχι τόσο πῶς μὲ μέλει
 45 γιὰ δαῦτον, μόνον ποῦ τὰ κεραμίδια σπάζει,
 κ' ὅταν κοντεῖν ὁ χειμῶνας θὰ πλερώνω
 μὲ τὴν κακί μου τρία ὄβολα καθένα·
 γιὰτ' ὄλοι οἱ νοικαροῖι μ' ἓνα στόμα σκούζουν·
 «Αὐτὰ τὰ κάνει ὁ Κότταλος τῆς Μητροτίμης.»
 καὶ λὲν ἀλύθεια, καὶ γι' αὐτὸ μιλιὰ δὲ βγάζω.
 50 Τὴ ῥάχη του γιὰ ἰδέε πῶς μαυροκακαριάζει,
 ποῦ ὀλημέρα μὲς' ἔς τοῖς λάσπαις συγκυλιέται,

σκον.» Καὶ τοῦτο παρενόηθη ὑπὸ τινος· πρόκειται ἀπλῶς περὶ ἀπαγγελίας ποιημάτων, ἐπιβαλλομένης καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὅπως καὶ σήμερον εἰς τὰ παιδιὰ «οἱα παιδίσκον» σημαίνει προφανῶς «σὰν παιδί ποῦ εἶναι.»

στ. 33 ποῦ τὸν ἄνεμο κουβάρι κάνει] Τὸ κείμενον ἔχει ἀντίστοιχον ἀρχαῖαν παροιμίαν «ἐκ τετραμήνης γηθι.» στ. 34. «Ἀπόλλωνά μου κυνηγέ.»] «Ἀπόλλων ἀγρευ.» Ἀρχὴ πιθανῶς ὕμνου τινός εἰς Ἀπόλλωνα ἀγρεύς ἢ ἀγρῆτος ἢ ἀγρευτῆς ἐπωνυμάζετο ὁ θεός, ὡς ἔφορος τῆς ἀγρας. Ἀγγλος τις, ὁ Α. Ε. Crawley, διορθώσας ἄνευ ἀνάγκης «Ἀπόλλων ἀγρεῦ» ἔπλασε καὶ Ἀπόλλωνα ἔφορον δῆθεν τῶν σχολικῶν διακοπῶν! Ἀποπίπτατα δὲ καὶ ὁ ἐκδότης Rutherford εἰκάζει ὅτι τὸ «Ἀπόλλων ἀγρεῦ» εἶναι ἐπιφώνημα τοῦ διδασκάλου.

στ. 36 κ' ὄλοι οἱ βαστάζου] «κω προστυχων Φρουζ» = καὶ ὁ πρῶτος τυχῶν δούλος.

στ. 41 σὰν τῆ μαῖμου] «καθηθ οκως τις καλλιης κατω κυπτων.» Καλλιῆς ἰωνικῶς, καλλιῆς δὲ κοινῶς «ὁ πίθηκος, κατ' εὐφημισμὸν» (Bekker An.gr. 275, 6). Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἦσαν συνήθεις ἡμεροί πιθήκων, ἡσκημένοι εἰς διαφόρους παιδιὰς· «ὡς ἔστιν ἄβουρα γελοῖον παιζόντων παιδίων τοῦτο τὸ ζῶον», λέγει ὁ Γαληνός. Ἐκαλεῖτο δ' ὁ πίθηκος ὑποκοριστικῶς μὲν πίθων, κατ' ἀντίφρασιν δὲ καλλιῆς.

στ. 43 ὄχι τόσο πῶς μὲ μέλει] «κου τόσος λογος τουδε» τὸ κου μεταγραφτέον κού (=καὶ οὐ), οὐγί δὲ κού (=ποῦ) ὡς μεταγράφει ὁ ἄγγλος ἐκδότης Rutherford, ὅστις καὶ τοὺς λόγους τούτους ἀποδίδει ἐσφαλμένως εἰς τὸν διδασκάλον Λαμπρίσκον.

στ. 44 μόνο ποῦ τὰ κεραμίδια] «ο κεραμος πας ωσπερ ιτια θληται.» Τὸ ιτια ὁ μὲν Rutherford διορθώνει Ἴτρια, ὁ δὲ Hicks Ἴτεα. Ὅθεν κατὰ τὴν διορθωσιν μὲν τούτου δύναται νὰ μεταφρασθῇ ὁ στίχος «τὰ κεραμίδια σπάζου σὰν ἴτιες κλαδιά», κατὰ δὲ τὴν τοῦ πρώτου «σὰν παζιμάδια» ἢ «κουλούρια», ἢ τι τοιοῦτο.

στ. 46 τρία ὄβολα] «τρι ημιθια.» Ὁ Ἡσύχιος ἐρμηνεύει τὴν λέξιν οὕτως: «ἡμιθιον· ἡμιὸβόλιον. Διὸβόλιον παρὰ Κυζικηνοῖς.» Εἰς τοὺς λόγους δὲ τούτους καὶ μόνους τοῦ Ἡσύχιου στηριζόμενος ὁ Rutherford συνάγει ὅτι ἡ σκηνὴ τοῦ μίμου ὑπόκειται ἐν Κυζίκῳ.

στ. 47 ὄλοι οἱ νοικαροῖι] «εν γαρ στομ εστι της συνοικιης πασης.» Συνοικίαι ἐκαλεῖτο καὶ ἡ μισθουμένη οἰκία, ἐν ἣ πολλὰ οἰκογένεια ὄκου. Τοιαυτὴ δ' ὑπο-

τίθεται καὶ ἐκεῖνη, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατοικοῦν οἱ γονεῖς τοῦ Κοττάλου. Ὅθεν οἱ σύνοικοι, ὅπως μὴ πάσχωσι τὸν χειμῶνα ἐκ τῆς θραύσεως τῶν κεραμῶν, ἀπήλθον νὰ ἐπιδιορθώσωσιν οἱ γονεῖς τὰς ζημίας, τὰς ὁποίας ἐπροξένησεν ὁ υἱός των.

στ. 49, μιλιὰ δὲ βγάζω.] «ωστε μηδ οδοντα κινησαι.» Τοῦτο ὡς ἀκατανόητον δῆθεν διορθώθη πολλῶς ὑπὸ τῶν κριτικῶν: «ιδόντα μηνύσαι» (Herwerden) «μηδ' ὀδόντ' ἀκινητεῖν» (A. E. Crawley) «μηδ' ἰδόντα γινώσκειν» (Herbert Richards). Τὸ κείμενον ὁμῶς οὐδεμίαν ἔχει ἀνάγκην διορθώσεως. Ἡ Μητροτίμη ἀναγνωρίζουσα ὅτι εἶναι ἀληθῆς ἡ κατηγορία καὶ εὐλογοῖ αἱ κατακραυγαὶ τῶν συνοίκων, μένει ἀναπολόγητος, σιωπῶν, δὲν ἀνοίγει τὸ στόμα, «οὐδὲ ὀδόντα κινεῖ.» elle ne desserre pas les dents, ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι.

στ. 50. Τῆ ῥάχη του κλπ.] «ορη δ οκοιως την ρακιν λελεπρηκε.» Ἡ ἔννοια τοῦ στίχου τούτου δεινῶς διεσφάλη· πολλοὶ ὑπολαμβάνοντες ὅτι τὸ «ρακιν» εἶναι ὑποκοριστικὸν τοῦ ῥάκος, ἐρμηνεύουσιν ὅτι ὁ Κότταλος ἔσχισε τὰ ἐνδύματά του τρέγων εἰς τὰ δάση· ἀλλὰ τοιαύτας εἰς τὰ δάση περιπλανήσεις, καίτοι θ' ἀπετέλουσαν σοβαρώτατον ἔθρονον κατηγορίας κατὰ τοῦ Κοττάλου, δὲν ἀναφέρει ἡ μήτηρ του· ἄλλως δὲ τίς ἢ ὁμοίότης τοῦ παιδὸς πρὸς τοὺς δηλίους ἄλιεις, αἵτινες οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὰ δάση εἶχον, οὐδ' ἐσχισμένα ἐφόρου ἐνδύματα! Ὁ Ἀγγλος F. B. Jevons διορθώνει ῥάκιν, ὅπερ θεωρεῖ αἰτιατικὴν τῆς λέξεως ῥαφίδος (μᾶλλον ῥαπίδος), σημαίνουσης εἶδος ὑποδήματος, ἰσχυρίζεται δ' ὅτι ὁ ποιητὴς ἀναφέρει τὰ ὑποδήματα, ἅτινα ὁ Κότταλος καταστρέφει ἐν τῷ βορβόρῳ τῶν ὀδῶν· καὶ παρατηρεῖ ὅτι προσφυῆς εἶναι ἡ παρομοίωσις πρὸς δηλίον ἄλιεα· οὐδεὶς ὁμῶς ἄλλος πιστεύσμεν εἶναι ἰκανὸς νὰ διαγνώσῃ συνάφειάν τιναν τῶν κατεστραμμένων ὑποδημάτων τοῦ Κοττάλου πρὸς τοὺς ἀνυποδήτους ἄλιεις τῆς Δῆλου. Τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν διείδεν ὁ Rutherford μεταβλητῶν τὸ ρακιν εἰς ῥάκιν· ἀλλ' ἡ διορθωσις αὕτη δὲν εἶναι ἀναγκασία, διότι ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ ρ καὶ τοῦ κ εἶναι συνηθεστάτη οὐ μόνον ἐν τῇ ἰωνικῇ διαλέκτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἄττικῇ καὶ τῇ δωρικῇ· ὅθεν ἡ λέξις πρόπει νὰ μείνῃ ὡς ἔχει ἐν τῷ παπύρῳ· ἡ ἔννοια δ' εἶναι ὅτι ἡ ῥάχισ τοῦ Κοττάλου, διατρίβοντος ἐν τῷ βορβόρῳ τῶν ὀδῶν, ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῶν ὑπὸ τῆς ἄλμης καὶ τοῦ καύματος τοῦ ἡλίου τρυχομένων Δηλίων ἄλιεων.

στ. 51. μὲς' ἔς τοῖς λάσπαις] «πασαν καθ υλην.»

καθὼς μέσ' εἰς τὸ νερὸ οἱ διπλιακοὶ ψαράδες.
Κάθε γιορτὴ καὶ σκόλη κάλλιο τὴ γνωρίζει
κι' ἀπ' ἀστρονόμο, κι' οὔτε τοῦ κολλᾶ ὁ ὕπνος,
55 μὲ τὴν ἰδέα πῶς θὰ παίξῃ ὀλυμπερά.
Μὰ ἔτσι καλὸ νᾶχης, καὶ αὐταῖς, Λαμπρίσκε,
εἰς τὴ ζωὴ σου ὄλα δεξιὰ νὰ φέρονται...

Λαμπρίσκος

Εὐχαῖς καὶ γιὰ τὸ γιό σου φύλα, Μητροτίμη.
Θὰ σοῦ τον διορθώσω. Ποῦ εἶσαι, βρε Εὐθία;
60 Κόκκαλε; Φίλλο; δὲν τὸν παίρνετε εἰς τοὺς νόμους
γοργά; ὁ οὐρανὸς νὰ τοῦ φανῇ σφοντύλι;
Πολὺ ὥραϊα εἶναι, Κότταλε, ὅσα κάνεις.
Λοιπὸν δὲν σοῦ ἀρέσει ἡσυχία τὸ κότσια
καθὼς αὐτοὶ νὰ παίξῃς, μόνον τρέχεις ὅπου
65 συνάζονται οἱ βαστάζοι μὲ λεπτὰ νὰ παίξῃς;
Ἐγὼ θενὰ σὲ κάμω φρόνιμο σὰν κόρη,
νὰ μὴν κουνῆς μὴτ' ἓνα φύλλο, ἀν σ' ἀρέσῃ.
Ποῦ εἶν' ἡ λουριδα ἡ πικροῖ, τὸ βούνερό μου,
ποῦ τοὺς ἀτάκτους κι' ἀνισύχους σακατεύω;
70 Ἀμέσως δόστε, γιὰτ' ἄλλοιῶς θὰ φτύσῃτ' αἶμα.

Ἦδη ἐνταῦθα σημαίνει οὐχὶ δάσος, ἀλλὰ βόρβορον, ἀκαθαρσίαν (τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως).

στ. 52. δηλιακοί]. Οἱ Δῆλιοι ἐφημιζοντο ὡς δεινοὶ κολυμβηταί, ὅθεν καὶ παροιμία «Δῆλιος κολυμβητής.» Μνημονεύεται δὲ καὶ ὀνομαστὸς Δῆλιος ἄλιεύς, ὁ Ἡρόρος, τοῦ ὁποίου μετὰ θάνατον ἡ ψυχὴ μετέβη εἰς τὸν Πυθαγόραν (Διογ. Λαερτ. Θ', α', 4).

στ. 53 Κάθε γιορτὴ καὶ σκόλη] «τας ἐβδομας τ αμινον ικαδας τ οιδε.» Ὅτι οἱ παῖδες ἦγον ἐρορτὴν τὴν ἐβδομὴν ἡμέραν ἐκάστου μηνὸς ἐγνωσκόμεν ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ (Ψευδολογ. 16)· νῦν δὲ μανθάνομεν ὅτι, τοῦλάχιστον ἐν τῇ πόλει ἐν ἣ ὑπόκειται ἡ σκηνὴ τοῦ μίμου, πλὴν τῆς ἐβδομῆς καὶ τὴν εἰκοστὴν τοῦ μηνὸς ἐσκόλαζον οἱ μαθηταί· αὐταὶ δ' αἱ ἡμέραι ἦσαν ἱερὰ τῶν Ἀπόλλωνι, ὅστις καὶ ἐπωνομάζετο ἀπὸ μὲν τῆς ἐβδομῆς, καθ' ἣν ἐγεννήθη, «ἐβδομῆσις» καὶ «ἐβδομαγενής», ἀπὸ δὲ τῆς εἰκοστῆς (εἰκάδος) «εἰκάδιος».

στ. 56 καὶ αὐταῖς] «αι δε» (= αἶδε)· ἐννοεῖ τὰς Μούσας, ὧν εἰκόνες ἐχούσιμον τὰρχαία διδασκαλεῖα (πρβλ. Ἄθην. Η' σ. 348 d).

στ. 58 Εὐχαῖς κλπ.] «μη λασσον αυτοι Μητροτιμη ἐπευγεο || εἰ γαρ οὐδὲν μιον.» Τῶν στίχων τούτων πολλὰ ἐπροσάθησαν ἐρμηνεῖαι· κατὰ λέξιν μεταφράζονται: «μὴ ἐπεύχεσαι αὐτῷ ὀλιγώτερα Μητροτίμη, διότι οὐδὲν μικρότερον θὰ λάβῃ».

στ. 59 Εὐθία] Εὐθίης, Κόκκαλος καὶ Φίλλος, ἡ Φίλλις, μαθηταὶ τοῦ Λαμπρίσκου. Ἐν τοῖς ἀρχαίοις διδασκαλείοις πολλάκις ἀνέθετον ὁ διδάσκαλος εἰς μαθητὰς τὴν ἐκτέλεσιν ποιητῆς, ἣν ἐπέβαλλεν εἰς συμμαθητὴν τῶν, ἣ προσελάμβανεν αὐτοὺς ἐπικούρους εἰς τὸ ἔργον τοῦτο.

στ. 61 ὁ οὐρανὸς κλπ.] «τηι Ἀκέσσω σεληναιη; || διζον τε σ.» Ὁ Herwerden μεταβάλλει τὸ «διζον» εἰς «λέζον», ἐξ οὗ προκύπτει ἡ ἔννοια ὅτι ὁ Λαμπρίσκος παραγγέλλει εἰς ἓνα τῶν μαθητῶν νὰ εἴπῃ εἰς τὸν τιμωρούμενον τὸ ἐπόμενον ἡμιστίχιον· ἀν ὅμως παραδεχθῶμεν τὴν διόρθωσιν ταύτην οὐ μόνον ψυχρὸς ὁ λόγος καθίσταται, ἀλλὰ μένει ἀνανταπόδοτος ἡ παροιμία «Τῆ Ἀκέσσω σεληναίη» καὶ τὸ τελευταῖον «σ» τοῦ ἡμιστίχιου πρέπει νὰ διαγραφῇ. Λι θυςχέρειαι τῆς ἐρμηνεύσεως

προέρχονται ἐκ τῆς παροιμίας, ἧς ἡ ἔννοια ὑπολαμβάνεται ὁ Rutherford ὅτι εἶναι διάφορος τῆς φερομένης παρὰ τοῖς παρομοιογράφοις, ἐνεκα δὲ τούτου καὶ ὁ Danielsson παραδιορθώνει «μη Ἀκέσσω σεληναίη.» Ἄλλ' ἡ χρῆσις τῆς παροιμίας ἐνταῦθα οὐδαμῶς ἀπέχει πρὸς τὴν παρὰ τοῖς παρομοιογράφοις ἐρμηνεῖαν· κατὰ τούτους (Διογενειαν. Α, 57. Αποστ. Β, 19) «Ἀκεσσαίου σελήνη» εἴρηται «ἐπὶ τῶν εἰς χρόνον ἀναβαλλομένων πράξεαί τι.» Ἦν δὲ κυβερνητής, ὅς βράθυμος ὢν, ἔλεγε διὰ παντὸς ἀναμείναι σελήνην, ἵνα ἐν φωτὶ ὁ πλοῦς αὐτῷ γένηται.» Ἐνταῦθα δ' ὁ διδάσκαλος παρακαλεῖ τοὺς μαθητὰς νὰ φέρωσιν ἐπ' ὧμων μετέωρον τὸν Κότταλον ἐσσεῖ, μέγρις ὅτου δηλαδὴ τὸν δεῖξωσιν εἰς τὴν οὐδέποτε ἀνατέλλουσαν σελήνην τοῦ Ἀκέσσω. Ταύτην δὲ τὴν ἔννοιαν ἀποδίδων εἰς τὸν στίχον καὶ ὁ Herbert Richards διορθώνει «λήζοντες», ἄνευ ἀνάγκης ὅμως, διότι ὀρθῶς μεταγράφεται «δεῖξοντες» τὸ ἄνευ λόγου εἰς τρεῖς λέξεις ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐκδότου Kenyon χωρισθὲν «διζον τε σ» τοῦ παπύρου. Ἐν τῇ μεταφράσει προετίμησα ν' ἀποδώσω τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν δι' ἄλλης δημώδους, ἐπίσης ἐκφραστικῆς.

στ. 63 ἡσυχα] «ἀστράβδ οκωςπερ οἶδα.» Ἡ λέξις ἀστράβδα ἤτο ἄγνωστος μέχρι τοῦδε. Ὁ Jevons διορθώνει «στρεπτινῶν» στρεπτινῶδῶς ἤτο ἄλλη παιδιὰ, καὶ δὲν ἐπαίξετο μετ' ἀστραγάλων· ὁ S.-E. Nabolt γράφει: «ἀστραβῆς οκωςπερ οἶδα» ἡ γραφὴ δ' αὕτη καθίσταται μὲν εὐνόητον τὸ κείμενον, διαφθεῖραι ὅμως τὸ μέτρον· τέλος ὁ Danielsson θεωρεῖ τὸ ἀστράβδα ταυτοσήμιον τῷ ἀστρεπτι, ἐρμηνεύων «ἄνευ συμπλοκῶν ἢ ἐρίδων.»

στ. 65 οἱ βαστάζοι] προὔνεικαι, περὶ ὧν βλ. στ. 12.

στ. 67 νὰ μὴν κουνῆς κτλ.] «κινουντα μηδε καρφοσι το γ ἡδιστον.» Σαφῆς εἶναι ἡ ἔννοια τῶν στίχων, μεταγραφομένου, ὡς ὀρθῶς μεταγράφη, «κινεῦντα μηδὲ κάρφος, εἰ τὸ γ ἡδιστον». Τὴν καθιστώσιν ὅμως σκοτεινὴν ὁ Rutherford γράφει: «μηδὲ κάρφου τὸ γ ἡδιστον», ὁ Herbert Richards διορθῶν «εἰ τὸ μηχιστον» καὶ ὁ Herwerden «κάρφος ἡ τὸ γ ἡχιστον.»

στ. 68 ἡ λουριδα] «τὸ δοριμ σκυλος.» Τὸ σκύλος δὲν εἶναι ἀσύνηθες παρὰ ποιηταῖς ἀντὶ τοῦ σκύλου (= δέρμα), ὅθεν ἄνευ ἀνάγκης διορθοῖ ὁ Herwerden «σκῦτος».

Κότταλος

Μί, μί, Λαμπρίσκε, σ' ἐξορκίζω εἰς τὰς Μούσας,
 ἔς τὴ γενειάδα, ἔς τὴ ζοὴ καὶ ἔς τὴν ψυχὴ σου,
 ὄχι μὲ τὴ λουρίδα, δεῖρέ με μὲ τᾶλλο.

Λαμπριόκος

75 Εἶσαι ὅμως, Κότταλε, κακὸς κί' οὔτε κακοῦργος
 δὲν θὰ βρεθῆ νὰ εἰπῆ καλὸ γιὰ σένα, οὔτε
 ἔς τὸν τόπον ὅπου τρώγει σίδερο ἢ μῦγα.

Κότταλος

Σὰν πόσαις, πόσαις, δάσκαλέ μου νὰ μοῦ ρύξῃς
 ἔχεις σκοπὸ ;

Λαμπριόκος

Μὴ μὲ ῥωτᾷς· αὐτὴν ἐρώτα.

Κότταλος

Μαννοῦλά μου, νὰ μὲ χαρῆς, πόσαις θὰ φάω ;

Μητροσίμη

80 Θὰ φᾶς ὅσαις βαστάει τὸ κακὸ πετσί σου.

Κότταλος

Φτάνουν, Λαμπρίσκε, παῦσε πλέον !

Λαμπριόκος

Καὶ σὺ παῦσε

νὰ κἀνης ἄτακτα.

Κότταλος

Δὲν θὰ τὸ ξανακάνω,

Σοῦ βάνω ὄροκο εἰς τὰς Μούσας, δάσκαλέ μου.

Λαμπριόκος

Καὶ γλῶσσα εἶχες, κύριε, πολὺ μεγάλη·

85 ἂν βγάλης τσιμουδιὰ ἔς τὸ φάλαγγα σὲ βάνω.

Κότταλος

Νὰ ποῦ σιωπαίνω· μί, νὰ ζήσης, μὲ σκοτόνης.

στ. 72 ἔς τὴν ψυχὴ σου] «τῆς τε κοπιτιδος ψυχῆς.»
 Τὸ κοπιτις σημαίνει κεφαλὴν. ἀλλ' ἐνταῦθα ὑποθέτουσι
 τινες οὐχὶ πολὺ πιθανῶς ὅτι εἶναι ὄνομα τῆς συζύγου ἢ
 κόρης τοῦ Λαμπρίσκου.

στ. 74 κί' οὔτε κακοῦργος κλπ.] «ὡστε καὶ πέρνας ||
 οὐδὲ σ' ἐπαινεσεῖεν οὐδ' οὐκοῦ χωρῆς || οἱ μὲς ὁμοίως τὸν
 σιδήρον τρωγουσιν.» Τοῦτο φαίνεται ἀκατανόητον. αἱ δὲ
 προταθεῖσαι ποικιλωτάται ἐρημηεῖαι καὶ διορθώσεις οὐ-
 δόλως διευκρινουσι τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ. Καὶ τὸ μὲν
 πέρνας, δὲν εἶναι νομιζόμενον μετοχὴ τοῦ πέρνημι (περ-
 νᾶς), ἀλλ' οὐσιαστικὸν ἐκ τοῦ ῥήματος τούτου παραγό-
 μενον, τὸ πρῶτον δ' ἐνταῦθα ἀπαντῶν, καὶ σημαίνον
 κυρίως τὸν ἀνδραποδιστὴν, τὸν δουλέμπορον, κατὰ πᾶ-
 σαν πιθανότητά. Ὁ δ' 76 στίχος περιέχει προδήλως
 παροιμίαν, ἧς ἔγομεν ἀπαράλλακτον δημῶδη, τὴν
 ἑξῆς: «Ἐφαγεν ὁ ποντικός τὸ σίδερο» ἀλλὰ ταύτης
 μὲν ἡ σημασία εἶναι διάφορος, λεγομένης ἐπὶ συκοφαν-
 τιῶν· ὑπάρχει ὅμως ἄλλη δημῶδης παροιμία, ἀποδί-
 δουσα ἀκριβῶς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀρχαίας: «κεῖ ποῦ τρώει
 ἡ μῦγα σίδερο» ἢ τοι ἐκεῖ ὅπου δεινότατα διαπραττον-
 ται, καὶ «ἔφαγε ἡ μῦγα σίδερο» ἢ «ἔφαγε ἡ μῦγα σί-
 δερο καὶ ὁ κούνουπας ἀτσάλι» = ἀνήκουστα, φοβερά

διεπράχθησαν. Κατὰ ταῦτα ἡ ἔννοια τοῦ στίχου τοῦ
 Ἡρόνδου εἶναι ὅτι αἱ πράξεις τοῦ Κοττάλου εἶναι τό-
 σον πονηραί, ὥστε οὐδὲ δουλέμπορος, οὐδ' ἄλλος τις
 ἐξώλης καὶ προώλης θὰ τολμήσῃ νὰ ἐπαινήσῃ αὐτάς·
 οὐδ' ἐν γῶρᾳ ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ κακουργία θὰ κριθῶσιν
 ἐπιεικῶς.

στ. 79 μαννοῦλά μου] «τᾶτᾶ.» Κακῶς ὁ Herwerden
 ὑπολαμβάνει ὅτι τὸ τατᾶ εἶναι ἐπιφώνημα—ἄτταταί.
 Τὸ τατᾶς ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν νηπίων πολλαχού τῆς
 Ἑλλάδος σήμερον εἶναι θωπευτικὴ ὀνομασία τοῦ πα-
 τρός· ἐν δὲ τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ τάττα καὶ τατᾶ καὶ παρ'
 Ὀμήρῳ τέττα καὶ ἄττα εἶναι θωπευτικὴ προσφώνησις
 νεωτέρου πρὸς πρεσβύτερον.

νὰ μὲ χαρῆς] «ὀ τί σοι ζώην.» Τοῦτό τινες μὲν ὑπο-
 λαμβάνουσιν ὡς ἀπὸ μέρους τῆς μητρὸς λεγόμενον. ἄλ-
 λοι δὲ διορθοῦσιν «ὀ τίσω ζώην» (A. Palmer) ἢ «ὀ
 τίσει ζώην» (F. W. Hall). Ἄλλ' ἀναμφισβητήτως
 πρέπει νὰ μεταγραφῇ «ὀ τί σοι ζώην.»

στ. 85 ἔς τὸ φάλαγγα σὲ βάνω.] «πρὸς σοι βάλω» τον
 μὲν.» Ὁ Herbert Richards διορθώνει τὸ μὲν «βῶν»,
 ὁ δ' Herwerden ὑπολαμβάνει ὅτι ὁ μῦς καὶ ἡ ἀνω-
 τέρω μνημονευμένη βοῦς κέρκος (βούνευρον) εἶναι τὸ

Λαμπροῖκος

Παραίτησέ τον, Κόκκαλε.

Μητροσίμη

Μὴν τὸν ἀφίνης,

Λαμπροῖσκε, μόνο δέροντέ τον ὡς τὸ βράδου.

Λαμπροῖκος

90 Ὅμως τὴ γνώμη γρήγορα αὐτὸς ἀλλάζει
καὶ πρόπει κάπως καὶ ἔς τὸ μάθημα νὰ φάη
τοῦλάχιστο ἄλλαις εἴκοσι κ' ἂν ἠμπορέση
κ' ἀπ' τὴν Κλειῶ τὴν ἴδια κάλλιο νὰ διαβάση.

Μητροσίμη

95 Ἄλλοί σου! ἂν τὴ γλῶσσα δὲν βουτᾶς ἔς τὸ μέλι!
Θὰ πάω ἔς τὸ σπίτι ὅλα νὰ τὰ εἶπῶ, Λαμπροῖσκε,
καταλεπτῶς τοῦ γέρον μου, καὶ θὰ σοῦ φέρω
σκοινιά καὶ δέσ' τον νὰ πιθᾶ περδουκλωμένως
γὰ νὰ τὸν βλέπουν οἱ θεαῖς αὐταῖς ποῦ ἐμίσει.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

αὐτό. Προδήλως ὁμοῦς ἐνταῦθα ὁ διδάσκαλος ἀπειλεῖ τὸν Κόκκαλον, ὅτι θὰ ἐπιβάλῃ αὐτῷ καὶ ἄλλην ποινὴν, δεινότεραν τῆς διὰ βουλεύρου μαστιγώσεως· ὅθεν ὁ μῦς θὰ ἦτο σχολικόν τι βασιανιστήριον ὄργανον.

στ. 89 τῆ γνώμη κτλ.] Τὸ κείμενον ἔχει τὴν παροιμιάν «υδρὴς ποικιλωτερος», ἣτις κατὰ τοὺς παροιμιολογίους ἐλέγγοτο ἐπὶ δολερῶν. — Ἐν στίχ. 89—92 ὁ Λαμπροῖκος, ἀποκρινόμενος πρὸς τὴν Μητροσίμην ζητοῦσαν νὰ μὴ παύσῃ δέρον, λέγει ὅτι ἐπιφυλάσσεται ὅπως σωφρονίσῃ τὸν Κόκκαλον νὰ δείρῃ αὐτὸν καὶ ἔπειτα, καὶ δὴ κατὰ τὸ μάθημα τῆς ἀναγνώσεως (καπι βυβλιῶι), καὶ ἂν ἀκόμη δὲν παράσχῃ αὐτῷ αἰτίαν τινά, ἀλλ' ἀναγνώσῃ ὀρθῶς.

στ. 93. Ἄλλοί σου κτλ.] «ἴσᾶι λάθοις τὴν ἰλασσαν ἐς μέλι πλύννας» = «ἴσᾶ! εἰ λάθοις τὴν γλῶσσαν ἐς μέλι πλύννας.» Ὁ Rutherford διορθώνει «ἴσᾶ ἂν λάθοις», ὁ δ' Herwerden ὁμολογῶν ὅτι δὲν ἐννοεῖ ταῦτα προτείνει τὴν γραφὴν «ἴσᾶ ἂν λάθοις» ἢ «σύγ' ἂν λάθοις», ἣτινα ὁμοῦς νομίζομεν ἐπίσης ἀκατανόητα. Τὸ «ἴσᾶ» ἢ ὡς γράφεται ἐν τῷ παπύρῳ «ἴσᾶ» εἶναι ἐπι-

φώνημα ἐπιχειροκακίας· τὸ δ' εἰ μετὰ τοῦ ῥήματος κατ' εὐκτικὴν εἶναι ἐνταῦθα, κατὰ τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ Danielsson, ἀντὶ προστακτικῆς, ὡς ἐν Ἰλιάδ. Κ, 111 «ἀλλ' εἴ τις.. καλέσειεν», Ο, 571 «εἴ τινά που.. βάλισθα» κλπ.

στ. 96 περδουκλωμένως] «συμποδῶ δε πήδευντα.» Ὁρθῶς ὁ Rutherford μεταγράφει «σύμποδ' ὠδε πήδευντα.»

στ. 97 οἱ θεαῖς αὐταῖς] «αι... αι.» Ἀναμφιβόλως πρόκειται περὶ τῶν Μουσῶν· ὁ Kenyon συμπληροῖ «αἰ πότνια», ὁ A. Gercke καὶ ὁ O. Günther «αἰδ' αἰ θεαί».

Σημείωσις. Αἱ κριτικαὶ παρατηρήσεις τοῦ Herwerden, περὶ ὧν γίνεται λόγος ἐν τῷ παρόντι, εἶναι καὶ δημοσιευθεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Berliner philologische Wochenschrift. Δὲν εἶχομεν δὲ πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τεῦχος τῆς Μνημοσύνης τῆς Α' τριμηνίας τοῦ 1892, ἐν ᾧ ἐδημοσιεύθησαν τὰ νεώτερα περὶ τοῦ Ἡρόνδου μελετήματα τοῦ δικαστήμου Ὀλλανδοῦ κριτικοῦ, διότι ἡ ἀνά χειρας μεταφράσις ἐδόθη πρὸς τύπωσιν πρὸ πολλῶν ἐβδομάδων.